Žaneta Dvořáková (Praha)

ODBORNÁ STANOVISKA VYSTAVENÁ ODDĚLENÍM ONOMASTIKY ÚJČ AV ČR V ROCE 2024

Během roku 2024 jsme v oddělení onomastiky Ústavu pro jazyk český, v. v. i., vystavili 374 odborných stanovisek pro potřeby matrik. Oproti loňským 486 se jedná o znatelný úbytek. Je otázkou, zda byl zapříčiněn novelou zákona o matrikách, která nově od 1. 1. 2024 umožňuje i zápis jmen domáckých a zdrobnělých, nebo zda je nutno hledat důvody jinde. I podoby domácké jsme totiž v řadě případů posuzovali. Tyto žádosti se týkaly jak běžných, zavedených domáckých podob (např. *Kaťa*, *Rózi*, *Lóra*), tak i forem, které jsme v odborné literatuře nenašli zachycené, ale které byly vytvořeny postupy běžnými při tvoření hypokoristik, jako je např. krácení a tvoření hypokoristika z první části osobního jména (např. *Rami* z Ramina, Ramira; *Vladya* z Vladylena), nebo naopak odsunutí začátku osobního jména (např. *Mellia* z Camellia, *Mália* z Amália).

Odborná stanoviska, která jsme vypracovali, se týkala 392 osobních jmen (viz Graf 1). Letos jim výrazně dominovala jména ženská. Příjmení byla opět problémem okrajovým. Tyto žádosti se týkaly buď přejmenování a přijetí nějakého cizího příjmení (např. francouzské *Bissy*, italské *Scaletta*, arabské *Kamal*, africké *Chaka* aj.), nebo se řešil způsob přepisu příjmení z jazyků užívajících cyrilici dle nařízení vlády o přepisu znaků (např. ponechání anglické transkripce *Dusha* místo české *Duša*). K zápisu jsme nedoporučili např. příjmení vytvořené z názvu hudební skupiny **Arakain* či požadované příjmení **Boží*, které není v češtině historicky doloženo. Doporučit jsme nemohli ani zápis příjmení *Sgall* ve funkci rodného jména, nebo zápis dvou příjmení muži ve formě *Červená Chaloupka*.

Nařízení vlády o přepisu znaků se však netýká jen jazyků neužívajících latinku, ale zasahuje i jména, která mají pro češtinu neobvyklou diakritiku, např. náležitá francouzská podoba ženského jména je *Jeanne-Michèle*, ale podle nařízení vlády se *-è-* přepisuje jako *-e-*, čímž vzniká podoba *Jeanne-Michele*. Stejně tak je nutné přepsat např. francouzské ženské jméno *Naïa* jako *Naia*. Naproti tomu např. francouzské mužské jméno *Amaël* lze podle tohoto nařízení zapsat v této původní formě, tj. včetně *-ë-*. Na absurdnost těchto zásad, které se mnohdy dostávají do rozporu s požadavkem zákona o matrikách na „správnou pravopisnou formu“, dlouhodobě upozorňujeme.[1] Mnohé problémy pak toto nařízení způsobuje zvláště osobám

[1] Srov. též aktuální judikaturu, např. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 11. října 2016, sp. zn. 29 A 69/2014: „Jméno osoby psané latinkou je zpravidla třeba do příslušné matriční knihy zapsat v autentické (požadované) podobě, tedy i s použitím ‚nestandardních‘ znaků,

 https://doi.org/10.58756/a2668116

Graf 1: Odborná stanoviska v roce 2024 podle druhu osobního jména

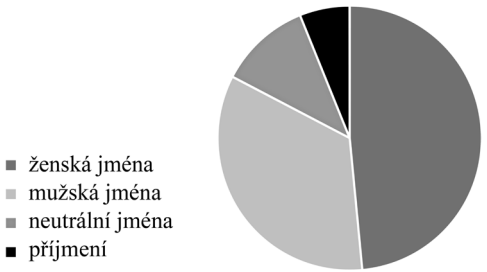

pocházejícím z oblastí, kde se užívá cyrilice, které získaly české státní občanství, a matriky jim proto v souladu s nařízením vlády vystavují nové doklady, v nichž jsou však jejich jména přepsána podle českých zásad a nerespektují přitom podobu jména ze zahraničního pasu, kterou dotyčný dosud užíval a pod kterou u nás vystupoval. Takto „postižené" osoby pak musejí žádat o povolení změny jména, aby se mohly vrátit ke svému jménu původnímu, které byly zvyklé užívat v anglické transkripci (např. ženská jména *Anastasiya*, *Evgeniya*, *Lyubov*, *Nadzeya*, *Yevheniya*, *Yulianna* atd.).

I letos jsme řešili požadavky na různé pravopisné varianty jmen, např. *Carel* (m) či *Hellena* (ž). Nemohli jsme však vyhovět nedoloženým formám či podobám pravopisně nesprávným, jako je např. **Julie*. Tyto požadované (a námi nedoporučené) podoby byly často ovlivněny výslovností, např. **Zouí* místo *Zoe*, **Roussie* místo *Rossie* (ž), nebo byly snahou o pravopisné ozvláštnění, např. **Mellánie* místo *Melánie*, **Kilianna* místo *Kiliana*, **Wilém* místo *Vilém* aj.

Pokud se podíváme na posuzovaná jména z hlediska jejich původu, vidíme, že se opět jednalo o pestrou paletu evropských, asijských i afrických jmen. Pro ilustraci: albánská jména *Aiola* (ž), *Armend* (m), anglická *Edalyn* (ž), *Winter* (m), arabská *Lamiah* (ž), *Jamshid* (m), *Ayman* (n), arménská *Vart* (ž), *Hayk* (m), baskické *Izei* (m), bulharské *Dočka* (ž), čínská *Fei* (ž), *Wang* (m), *Guan* (n), finská *Roosa* (ž), *Toivo* (m), francouzská *Denisse* (ž), *Amaël* (m), gruzínské *Archil* (m), havajská *Nalani* (ž), *Kanoa* (m), hebrejská *Liat* (ž), *Iram* (m), *Asher* (n), chorvatské *Enca* (ž), indiánská *Citlali* (ž), *Tahoe* (n), indická *Saanvi* (ž), *Samraj* (m), japonská *Hikari* (ž), *Emiru* (m), kazašské *Togzhan* (ž), litevské *Talius* (m), lotyšské *Nanija* (ž), nigerijská *Ginika* (ž), *Efosa* (m), *Enitan* (n), řecká *Syrmo* (ž), *Zephyr* (m), srbské *Vasa* (m),

které neodpovídají ‚české' abecedě; v rozsahu, v němž by jinak došlo k porušení práv dané osoby dle čl. 3 a 10 Listiny základních práv a svobod, resp. čl. 8 nebo čl. 14 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, nelze aplikovat nařízení č. 594/2006 Sb., o přepisu znaků do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy." (https://sbirka.nssoud.cz/cz/matricni-evidence-zapis-prijmeni-se-znaky-cizi-abecedy.p3520.html).

španělské *Dominga* (ž), švédské *Moa* (ž), turecká *Beritan* (ž), *Bogaç* (m), uzbecká *Meva* (ž), *Alijon* (m), vietnamské *Thy* (ž) aj. Nárůst jsme zaznamenali u jmen původem z arabštiny.

Pozorujeme též větší zájem o posuzování biblických jmen v podobách, které jsou užívány v Českém ekumenickém překladu bible, např. *Abíšag* (ž), *Abiják* (m), *Šém* (m), *Jóaš* (m) aj. Řešili jsme i další jména mytologická jako např. *Finist* (m), *Perun* (m), *Ptah* (m). Nedoporučili jsme však např. zápis jména *Večernice* (ž).

Vliv popkultury můžeme hledat u jmen jako *Ciri* (ž) a *Jennyfer* (ž), neboť se jedná o postavy z oblíbené knižní a filmové série Zaklínač; *Edard* (m) se objevuje v sérii Hra o trůny; *Albus* (m) je čaroděj z Harryho Pottera atd. Vyhovět jsme však nemohli žádostem o jména jako *Daenerys* (ž) ze Hry o trůny, neboť se jedná pouze o fiktivní literární jméno. Stejně tak není možné zapsat jméno *Théoden* (m) z Pána prstenů, lze však zapsat formu *Theoden*, která se již rozšířila a je doložena např. v angličtině či francouzštině.

I v tomto roce jsme řešili některá kuriózní vymyšlená jména, jako např. **Galaxiel*, nebo žádost rodičů o pojmenování syna *Diamond *Casino* (v tomto případě jsme doporučili podobné jméno *Casiano*).

Seznam kladně posouzených jmen v roce 2024

Mužská

Abiják, *Adian*, *Aďo*, *Aedan*, *Agamjot*, *Albus*, *Alijon*, *Allyan*, *Amael*, *Amaël*, *Aram*, *Archil*, *Archimedes*, *Armend*, *Arny*, *Aurelien*, *Axiel*, *Bartolomeu*, *Basel*, *Bogaç*, *Braen*, *Braien*, *Bul*, *Careem*, *Carel*, *Casiano*, *Cristopher*, *Cy*, *Daimond*, *Damir*, *Damyr*, *Darkon*, *Daryan*, *Deng*, *Deren*, *Dimash*, *Edard*, *Edey*, *Efosa*, *Eitan*, *Eliashiv*, *Emiru*, *Erekle*, *Ezeji*, *Fadi*, *Finist*, *Hannibal*, *Hayk*, *Henno*, *Iggi*, *Igi*, *Iram*, *Izajáš*, *Izei*, *Jameson*, *Jamshid*, *Janislav*, *Jóaš*, *Jug*, *Kanoa*, *Kaone*, *Kaspian*, *Kaz*, *Keiji*, *Kep*, *Kiaan*, *Laris*, *Leto*, *Lord*, *Lyo*, *Malte*, *Mayson*, *Method*, *Mihalis*, *Mich*, *Nas*, *Nasreddin*, *Nassim*, *Nathanyel*, *Nebojsa*, *Nerijus*, *Nickolas*, *Novel*, *Nuradil*, *Ocean*, *Oluwaseun*, *Orso*, *Paata*, *Pádraig*, *Palo*, *Pars*, *Parth*, *Pavitar*, *Perun*, *Ptah*, *Rajesh*, *Raško*, *Rawán*, *Rui*, *Samraj*, *Sanel*, *Seif*, *Semion*, *Sergi*, *Sergiy*, *Siddiqui*, *Stellan*, *Sufyan*, *Sully*, *Šém*, *Šochruch*, *Tair*, *Talbert*, *Talius*, *Teito*, *Tendai*, *Thimo*, *Toivo*, *Tyrian*, *Vasa*, *Vladi*, *Wang*, *Winter*, *Xander*, *Yaroslav*, *Zeki*, *Zephyr*, *Zulu*

Zdvojená: *Aaron-Jon*, *Arnaldo-Cesare*, *Jan-Eduard*, *Jan-Igor*

Ženská

Abíšag, *Adedola*, *Aiola*, *Alína*, *Aliyah*, *Alja*, *Alvi*, *Alyona*, *Amalee*, *Amána*, *Amia*, *Amoria*, *Anam*, *Anastasiia*, *Anastasiya*, *Anastáza*, *Anastazia*, *Andreia*, *Annemary*, *Arethi*, *Areti*, *Arona*, *Auralia*, *Ayra*, *Baby*, *Barean*, *Beritan*, *Bex*, *Bibianna*, *Bishara*, *Cansu*, *Ciri*, *Citlali*, *Coral*, *Cristin*, *Cynthie*, *Delilah*, *Denaida*, *Denisse*, *Dočka*, *Dominga*, *Dua*, *Dziyana*, *Edalyn*, *Edeline*, *Eilis*, *Elani*, *Eléanore*, *Elizaveta*, *Emika*, *Emiliya*, *Enca*, *Enid*, *Essi*, *Evelynna*, *Evgeniya*, *Fei*, *Fenja*, *Freyja*, *Futun*, *Geneve*,

Ginika, *Harmony*, *Hellena*, *Hikari*, *Idabella*, *Isra*, *Jaria*, *Jennyfer*, *Jinda*, *Jordyn*, *Joselynn*, *Jullie*, *Kafa*, *Kaťa*, *Kataleya*, *Kesa*, *Kiliana*, *Kim*, *Kinzy*, *Koralína*, *Lady*, *Lalika*, *Lamiah*, *Liat*, *Lionela*, *Live*, *Liyana*, *Lóra*, *Lunita*, *Lutanda*, *Lyris*, *Lyubov*, *Maesie*, *Maialen*, *Maida*, *Mália*, *Malita*, *Mannessa*, *Maree*, *Margalit*, *Mariena*, *Matariki*, *Matika*, *Mavi*, *Maybelline*, *Medelin*, *Mellia*, *Merike*, *Meva*, *Moa*, *Motunrayo*, *Munay*, *Myan*, *Nadzeya*, *Naia*, *Naiomi*, *Nairobi*, *Nalani*, *Nalia*, *Nanija*, *Natale*, *Nataya*, *Naya*, *Nemá*, *Neyla*, *Nieve*, *Nihan*, *Nira*, *Norie*, *Nox*, *Nyssa*, *Polimnia*, *Rami*, *Rayme*, *Remedios*, *Renné*, *Rheya*, *Rochelle*, *Róna*, *Roosa*, *Rosmarina*, *Rozaria*, *Rózi*, *Rubya*, *Rya*, *Saanvi*, *Sala*, *San*, *Sazan*, *Shaya*, *Sinika*, *Sól*, *Stormi*, *Syrmo*, *Tannu*, *Tauriel*, *Tessie*, *Thi*, *Thia*, *Thy*, *Togzhan*, *Vanes*, *Vart*, *Vary*, *Vianna*, *Vija*, *Vladya*, *Yazmin*, *Yevheniya*, *Yogini*, *Yulianna*, *Yuna*, *Yuzu*, *Zakiyah*, *Zari*, *Zeynep*

Zdvojená: *Gia-Sarah*, *Jeanne-Michele*, *Lily-Rose*, *Marie-Anna*

Neutrální

Adriel, *Aire*, *Akyra*, *Alois*, *Arnie*, *Ash*, *Asher*, *Ayman*, *Darin*, *Dawn*, *Deren*, *Derren*, *Ebi*, *Elien*, *Emerie*, *Emery*, *Emory*, *Eniola*, *Enitan*, *Estes*, *Guan*, *Hana*, *Harlowe*, *Chelsea*, *Jace*, *Jani*, *Jany*, *Jericho*, *Juda*, *Kairi*, *Kamsi*, *Kasai*, *Kate*, *Kema*, *Lam*, *Larimar*, *Maddox*, *Marian*, *Maya*, *Mona*, *Nathaniel*, *Nina*, *Rafael*, *Sah*, *San*, *Shen*, *Spencer*, *Sylv*, *Tahoe*, *Talvi*, *Thea*, *Timo*, *Tue*, *Yony*, *Zoe*

Studie vznikla s podporou dlouhodobého koncepčního rozvoje Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., RVO: 68378092.

Žaneta Dvořáková
ORCID: 0000-0002-3947-2019
z.dvorakova@ujc.cas.cz
odd. onomastiky
ÚJČ AV ČR, v. v. i.
Valentinská 1
110 00 Praha 1

Tento článek je volně přístupný na základě licence *Creative Commons Uveďte původ 4.0 Mezinárodní veřejná licence*, která umožňuje používání, šíření a reprodukci článku za podmínky, že původní článek bude řádně citován. Licenční podmínky jsou dostupné zde: https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode.cs.

This is an open access article under the terms of the *Creative Commons Attribution 4.0 International Public License*, which permits use, distribution and reproduction in any medium, provided the original article is properly cited. The license terms are available here: https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode.